

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ РАЗВОЈОТ НА ЦЕНТРИ ЗА ПАЛИЈАТИВНА ГРИЖА

ЛВ: Јавната здравствена установа Геронтолошки завод „13 Ноември“ денотвие ќе одбележи 59 години од постоењето. како нов директор на Заводот имате одговорна и обемна задача за водење четири установи, кои се под ваша надлежност, Геријатрија, Мајка Тереза-Злукукани и двата хосписа во Скопје и во Битола. каква состојба затекнавте во овие установи, кои ја спроведуваат здравствената заштита од областа на геријатриска и палијативна медицина?

Д-р Салија Љатиф: Како директор на установата со која официјално почнав да менаџирам во август, годинава, пред сè, се соочив со голем предизвик пред мене, да менаџирам со установа, која има долгогодишна традиција на успешна работа и соработка со јавни и со приватни институции во Македонија и пошироко.

Како што споменавте, на почетокот, нашата институција е поделена на четири одделенија, каде се спроведува геријатриска и палијативна здравствена заштита и тие функционираат беспрекорно, благодарение на стручноста и на тимската работа на сите вработени во институцијата, а тоа сметам дека е примарен фактор за успешно менаџирање на една голема институција од ваков тип. Освен тоа, овој континуитет треба да продолжи и во иднина, со цел нашата институција да прерасне во водечки центар за геријатриска и палијативна грижа, што впрочем е и наша главна мисија.

ЛВ: какви се Вашите развојни планови за унапредување на здравствената заштита во Геронтолошкиот завод, „Сју Рајдер“ и во двата хосписа - во Скопје и во Битола?

Д-р Салија Љатиф: ЈЗУ Геронтолошки завод, во наредниот период планира раст и развој на институцијата и зголемување на квалитетот на давање здравствени услуги од областа на геријатриска и палијативна здравствена заштита, како на пациентите во болничкиот дел, така и развој на амбулантите со воведување нови методи и се поголема отвореност кон надворешните пациенти. Освен тоа, се планира и развој на центри за палијативна грижа на територијата на Република Македонија.

ЛВ: како функционира специјализираната здравствена заштита за областа на геријатрија и палијативна медицина, како е организирана (преку кабинети за интерна, невропсихијатриска, физијатриска заштита, кабинет за дијагностика и лекување и нега во домашни услови...)?

Д-р Салија Љатиф: Специјалистичко-консултативната дејност функционира од 2009 година, организирана преку специјализирани кабинети за интерна медицина, кабинет за ЕХО на срце, стомак и уринарен систем, неврологија, психијатрија, медицинска психологија, кабинет за дијабетес со советувајште, доплер на каротиди и кабинет за дерматовенерологија.

Бројот на здравствени услуги во амбулантите постојано се зголемува, во 2016 година се воведоа нови методи како ехо-доплер на периферни артерии и вени, ехо-томографија на жлезди – тироидеа, додека

Геронтолошкиот завод во наредниот период планира раст и развој на институцијата и зголемување на квалитетот на давање здравствени услуги од областа на геријатриската и палијативната здравствена заштита, како на пациентите во болничкиот дел, така и развој на амбулантите со воведување нови методи и се поголема отвореност кон надворешните пациенти

во 2017 година, со набавка на портабилен ултразвучен дензитометар (од сопствени извори на средства) се воведоа нова метода за евалуација на ризик од остеопороза преку мерење на густината на коските.

Во 2008 година, во болницата, се воведоа ISO 9001-2000 стандарди за квалитет и со тоа стана прва јавна здравствена установа, која воведоа стандардизација во процедурите и политика за квалитет и тие се корегирани со ИСО 9001-2010.

ЈЗУ Геронтолошки завод „13 Ноември“ Скопје во декември 2015 година почна со постапка за акредитација на болничките одделенија и во 2016 година поднесе барање за акредитација до Агенцијата за квалитет и акредитација на здравствени установи. На 9.01.2017 година АКАЗУМ ни издаде сертификат, со кој се потврдува дека ЈЗУ Геронтолошки завод „13 Ноември“ Скопје ги исполнува барањата за стандардите и критериумите и се стекнува со акредитација за период од три години.

Биохемиската лабораторија се реновираше и се отвори во 2009 година. Со својата кадровска екипираност и опременост врши секојдневни хематолошки и биохемиски анализи за хоспитализирани пациенти, пациенти од примарна здравствена заштита, како и пациентите преку службата за специјалистичко-консултативна заштита, со што се зголемува обемот на работа.

Во 2009 година се реновираше одделот за физикална терапија и медицинска рехабилитација на Заводот и се опреми по европски и светски стандарди, а во 2016 година се набавија најсовремени апарати за електротерапија и за ултразвук.

ЛВ: Дали капацитетот за лежечки пациенти во Геронтолошкиот завод ги задоволува потребите на пациентите?

Д-р Салија Љатиф: Бидејќи сме единствена јавна здравствена установа во Република Македонија од ваков тип, секојдневно растат потребите за сместување пациенти на кои им е потребна геријатриска и палијативна нега. Покрај тоа, интересот за пациентите за нашата институција се зголемува поради квалитетни здравствени услуги, медицински кадар од различни специјалности (интернисти, психијатри, невролози, дерматолози и сл.), а покрај хоспитализација нуди и континуирано обезбедување здравствени услуги, достапни цени за сите граѓани, континуирани новитети, кои ги следат светските трендови во областа на геријатриската и палијативната медицина и слично.

ЛВ: Имате ли доволно медицински персонал за третирање на сите пациенти и колку тој персонал е обучен токму за ваква грижа за стари и за изнемоштени

лица, бидејќи оваа категорија на болни покрај здравствена заштита имаат потреба од големо внимание и љубов?

Д-р Салија Љатиф: Во моментот располагаме со доволен број вработен медицински персонал, но како што напоменав и претходно, како што расте потребата за зголемување на капацитетите за сместување на пациентите од геријатриската возраст, аналогно на тоа, расте и потребата за вработување дополнителен медицински персонал, посебно во делот на средно-медицински персонал, како што се медицинските сестри, негувателки и физиотерапевти.

Вообичаено е нашите вработени да остануваат во институцијата од самото нивно вработување, па се до пензионирање. Самото ова говори за фактот дека беспрекорно си ја сакаат работат. Не можете да ја работите оваа тешка и одговорна работа 10, 20 или 30 години, ако пред сè не ја сакате целната група со која работите. Нашите вработени се свесни дека работат, пред сè со ранлива категорија на пациенти, со која треба голема одговорност и внимание, но и многу љубов и сочувство.

ЛВ: колку Заводот интензивно работи на развој и унапредување на лекувањето во домот на болниот, но и на развој на Дневната болница?

Д-р Салија Љатиф: Во врска со Дневната болница, со промоција на услугите, кои може да се добијат во рамки на нашата институција, интересот сè повеќе се зголемува. Со развојот на овој оддел сме поефикасни, во однос на потребите на нашите пациенти.

Нашата институција, покрај болничкиот дел, на лицата, кои не сакаат или не се во можност од која било причина да бидат хоспитализирани, редовно, во текот на неделата ги посетува тимот за домашна и за палијативна нега.

Службата за палијативна нега во домашни услови, по остварената соработка со матичните лекари и специјалистичко консултативните кабинети на Заводот, оствари поддршка на болните во нивните домови. Доминираат пациенти со малигни заболувања, но имаме и пациенти со невролошки, со трауматски, со кардиоваскуларни и со хронични прогресивни заболувања.

Постојано се зголемува побарувачката за посета во домашни услови

ЛВ: колку е значајно медицинско геронтолошкото образование, кое се состои од континуирано стручно усовршување во дијагностиката, во однос на специфичностите во лечењето, за рехабилитација и за превенција на болести во староста, за зачувување на

функционалните способности на геријатрискиот пациент, преку поттикнување активен однос на стариот човек за чување на своето здравје?

Д-р Салија Љатиф: Самата здравствена установа располага со човечки ресурси кои се единствени на територијата на Република Македонија, кои располагаат со стручно познавање и огромно искуство од геријатриската и палијативната медицина, тие континуирано се едуцираат, следејќи ги светските трендови за унапредување на грижата за геријатриска и палијативна медицина. Поради овој факт, Владата треба да донесе мерки за нивно активно вклучување во едукација на идните медицински кадри на медицинските факултети во државата.

Освен тоа, преку Здружението на лекари од областа на геријатриска и палијативна медицина, ќе работиме пред сè во унапредување, промоција и континуирана едукација на медицинските кадри во нашата држава за принципот на работа во делот на геријатриска и палијативна медицина, како специфична медицинска гранка, а крајниот резултат е подобрување на квалитетот на животот на оваа популација. Преку Здружението ќе се поврземе со меѓународни институции од истата област за размена на искуства, за развој на научната мисла од областа на геријатријата и палијативната медицина и за континуирана едукација на сите вработени.

ЛВ: бидејќи изминативе години во државата евидентна е потребата за палијативна здравствена заштита, какви се Вашите планови за зголемување на капацитетите за нега на стари и изнемоштени лица, или пак, ќе отворите нови објекти за ваква нега?

Д-р Салија Љатиф: Во нашите развојни планови, како стратешки приоритети се развој на центрите за палијативна грижа на територијата на Република Македонија. Сега центри за палијативна грижа единствено постојат во Скопје и во Битола, во рамки на нашата установа. Состојбата во практика налага да се отворат регионални центри и во другите поголеми градови во земјата, како одделенија во болниците со помала искористеност на болничките капацитети. Заводот, како референтен центар, ќе спроведе дополнителна едукација за медицинскиот кадар (доктори, сестри, физиотерапевти), како и за помошниот медицински кадар (болничари, негуватели) од избраните болници од Министерството за здравство.